

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA IŠVADA,
pateikta 2020 m. vasario 6 d.¹

Byla C-833/18

**SI,
Brompton Bicycle Ltd.
prieš
Chedech / Get2Get**

(*Tribunal de l'entreprise de Liège* (Lježo verslo bylų teismas, Belgija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Intelektinė ir pramoninė nuosavybė – Patentų suteikiama teisė – Dizainas – Reglamentas (EB) Nr. 6/2002 – Autorių teisių ir gretutinių teisių tam tikrų aspektų derinimas – Direktyva 2001/29/EB – Taikymo sritis – Teisių sujungimas – Naudingas ir funkcionalus objektas – „Kūrinio“ sąvoka – Objekto techninės funkcijos nulemta išvaizda – Nacionalinio teismo atliekamo vertinimo kriterijai – Konkuruojantys interesai – Proporcingumas – Sulankstomasis dviratis“

1. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme nagrinėjamas dviračių sulankstymo sistemos kūrėjo (ir šiuos dviračius gaminančios įmonės) ginčas su panašius dviračius gaminančia Pietų Korėjos bendrove; minėtas kūrėjas šią bendrovę kaltina pažeidus jo autorių teises.
2. Teismas *a quo* turi išsiaiškinti, ar dviratis, kurio sulankstymo sistemai taikoma patentinė apsauga (patento galiojimo laikas yra pasibaigęs), gali būti laikomas autorių teisių saugotinu kūrinio. Konkrečiai kalbant, jis nori išsiaiškinti, ar ši apsauga negalioja, kai objekto forma yra „būtin[a] tam tikram techniniam rezultatui pasiekti“, ir kokie kriterijai turi būti taikomi atliekant šį vertinimą.
3. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą, nors ir grindžiamas Europos Sąjungos teisės normomis dėl autorių teisės, yra susijęs su klausimu, dėl kurio Teisingumo Teismas neseniai priėmė sprendimą (autorių teisių suteikiamos apsaugos suderinamumas su apsauga, kylančia iš pramoninės nuosavybės)².

¹ Originalo kalba: ispanų.

² 2019 m. rugsėjo 12 d. Sprendimas *Cofemel-Sociedade de Vestuário, S.A* (C-683/17, EU:C:2019:721; toliau – Sprendimas *Cofemel*).

I. Teisinis pagrindas

A. *Tarptautinė teisė*

1. *Berno konvencija*³

4. 2 straipsnio 1 ir 7 dalyse numatyta:

„1. Sąvoka „literatūros ir meno kūriniai“ apima kiekvieną literatūros, mokslo ir meno kūrinį, koks bebūtų [kad ir koks būtų] jo išraiškos būdas ar forma: <...> taikomosios dailės kūrinius <...>

<...>

7. Pagal šios Konvencijos 7 straipsnio 4 dalies nuostatas Sąjungos šalių įstatymams suteikiama teisė nustatyti šių šalių įstatymų taikymo taikomosios dailės kūriniams ir pramoniniams pavyzdžiams bei modeliams [pramoniniam dizainui] ribas, taip pat tokių kūrinių, pavyzdžių bei modelių [ir dizaino] apsaugos sąlygas. Kūriniai, kurie saugomi kilmės šalyje tik kaip pavyzdžiai ir modeliai [dizainas], kitoje Sąjungos šalyje turi teisę tik į tokią specialią apsaugą, kuri toje šalyje taikoma pavyzdžiams ir modeliams [dizainui]. Tačiau jei toje šalyje netaikoma jokia speciali apsauga, tokie kūriniai saugomi kaip meno kūriniai.“

2. *TRIPS sutartis*

5. 7 straipsnyje nustatyta:

„Intelektinės nuosavybės teisių apsauga ir užtikrinimas turėtų prisidėti prie technologijų inovacijos skatinimo ir technologijų perdavimo bei platinimo, duoti abipusę naudą technologinių žinių kūrėjams ir vartotojams tokiu būdu, kuris skatintų socialinę bei ekonominę gerovę ir subalansuotų teises ir pareigas.“

6. 26 straipsnyje numatyta:

„1. Saugomo pramoninio dizaino savininkas turi teisę neleisti trečiajai šaliai, neturinčiai savininko sutikimo, gaminti, pardavinėti ar importuoti gaminius, tokio dizaino, kuris yra saugomo dizaino kopija arba žymia dalimi kopija, jei tai daroma komerciniais tikslais.

<...>“

7. 27 straipsnyje nustatyta:

„1. <...> patentuojami visokie visų technologijos sričių išradimai, produktai ar procesai tik jeigu jie yra nauji, išradimo lygio ir gali būti pritaikomi pramonei. <...>

<...>“

3 Konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos pasirašyta Berne 1886 m. rugsėjo 9 d. (1971 m. liepos 24 d. Paryžiaus aktas) ir iš dalies pakeista 1979 m. rugsėjo 28 d. Europos Sąjunga nėra šios konvencijos šalis, bet ji yra Sutarties dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, šalis; ši sutartis pateikiama 1994 m. balandžio 15 d. Marakeše pasirašytos Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutarties (toliau – TRIPS sutartis), kuri Europos Sąjungos vardu patvirtinta 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos sprendimu 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde (1986–1994) priimtų susitarimų patvirtinimo Europos bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu (OL L 336, 1994, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 21 t., p. 80), 1C priede. TRIPS sutarties 9 straipsnio 1 dalyje susitariančiosios šalys įpareigojamos laikytis Berno konvencijos 1–21 straipsnių.

8. 29 straipsnyje įtvirtinta:

„1. Valstybės narės reikalauja, kad patento pareiškėjas atskleistų išradimą pakankamai aiškiai ir išsamiai, kad atitinkamos srities specialistas galėtų jį panaudoti, ir gali reikalauti, kad pareiškėjas paraiškos padavimo dieną <...> nurodytų geriausią išradėjui žinomą būdą, kaip panaudoti išradimą.

<...>“

B. Sąjungos teisė

1. Direktyva 2001/29/EB⁴

9. 60 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Pagal šią direktyvą teikiama apsauga neturėtų pažeisti valstybių narių ar Bendrijos teisės nuostatų kitose srityse, tokiose kaip pramoninė nuosavybė, duomenų apsauga, sąlyginė prieiga, prieiga prie viešųjų dokumentų ir masinės informacijos priemonių naudojimo chronologijos taisyklė, kurios gali turėti poveikio autorių ar gretutinių teisių apsaugai.“

10. 2–4 straipsniuose valstybėms narėms visų pirma nustatyta pareiga užtikrinti autorių išimtinę teisę leisti ar drausti atgaminti jų kūrinius (2 straipsnio a punktas), leisti arba drausti kūrinius paskelbti (3 straipsnio 1 dalis) ir leisti arba drausti juos platinti (4 straipsnio 1 dalis).

11. 9 straipsnyje „Tėstinis kitų teisinių nuostatų taikymas“ įtvirtinta:

„Ši direktyva nepažeidžia nuostatų dėl patentų, prek[ių] ženklų, <...> dizaino teisių <...>“

2. Reglamentas (EB) Nr. 6/2002⁵

12. 10 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„Dizaino apsaugos suteikimas vien dėl techninės funkcijos [nulemtų] savybių neturėtų varžyti technologinio naujoviškumo. <...>“

13. 32 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Kol nesuderinti autorių teises reglamentuojantys teisės aktai, svarbu nustatyti apsaugos kaupimo [sujungimo] principą remiantis Bendrijos dizaino apsaugos teise ir autorių teise, valstybėms narėms paliekant laisvę nustatyti autorių teisių apsaugos lygį ir sąlygas, pagal kurias tokia apsauga teikiama.“

14. 3 straipsnio a punkte sąvoka „dizainas“ apibrėžiama taip:

„[D]izainas“ – tai viso gaminio ar jo dalies vaizdas, susidarantis dėl paties gaminio ir (arba) jo ornamentikos, specifinių linijų, kontūrų, spalvų, formos, tekstūros ir (arba) medžiagų savybių[.]“

⁴ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, 2001, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230, klaidų ištaisymas OL L 314, 2008 11 25, p. 16).

⁵ 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamentas dėl Bendrijos dizaino (OL L 3, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 13 sk., 27 t., p. 142).

15. 8 straipsnyje įtvirtinta:

„1. Bendrijos dizainas negalioja, jeigu gaminio išvaizdos savybės lemia tik jo techninė funkcija.

<...>“

16. 96 straipsnio „Santykis su kitomis nacionaliniuose įstatymuose numatytomis apsaugos formomis“ 2 dalyje numatyta:

„Dizainas, kurį saugo Bendrijos dizainas, nuo to dizaino sukūrimo arba bet kokio jo pavidalo užfiksavimo dienos taip pat saugomas pagal valstybių narių autorių teisę. Kiekviena valstybė narė nustato apsaugos apimtį ir jos taikymo sąlygas, taip pat originalumo laipsnį, kuris reikalingas norint turėti apsaugą.“

3. *Direktyva 2006/116/EB*⁶

17. 1 straipsnio „Autorių teisių galiojimo terminas“ 1 dalyje nustatyta:

„Literatūros ar meno kūrinio autoriaus teisės, remiantis Berno konvencijos 2 straipsniu, galioja visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po jo mirties nepriklausomai nuo kūrinio teisėto viešo paskelbimo datos.“

II. Bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

18. 1975 m. SI sukūrė sulankstomojo dviračio modelį, jį pavadino *Brompton*.

19. Kitais metais SI įsteigė bendrovę *Brompton Ltd*, kad tiektų rinkai savo sulankstomuosius dviračius, bendradarbiaudamas su didesne įmone, kuri užtikrintų jų gamybą ir platinimą. Kadangi jis nerado nė vienos suinteresuotos įmonės, toliau dirbo vienas.

20. 1981 m. SI gavo pirmąjį užsakymą pagaminti 30 vienetų dviračių *Brompton*. Jis pagamino dviračius, kurių išvaizda šiek tiek skyrėsi nuo pirminio dviračio modelio.

⁶ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (OL L 372, 2006, p. 12).

21. Po šio pirmojo užsakymo SI pradėjo plėsti savo įmonės veiklą, siekdamas, kad jo sulankstomojo dviračio modelis taptų žinomas rinkoje; nuo 1987 m. jis rinkai tiekė tokios formos dviračius:

22. Įmonė *Brompton Ltd.* buvo užpatentavusi dviračio lenkimo mechanizmą (jam būdinga tai, kad sulankstomasis dviratis turi tris padėtis: būti ištiestas, iš dalies sulenktas (angl. „stand by“) ir sulankstytas), tačiau vėliau išradimas buvo atskleistas visuomenei⁷.

23. SI taip pat teigia, kad jam priklauso turtinės autorių teisės į dviračio *Brompton* išvaizdą.

24. Pietų Korėjos bendrovės GET2GET specializacija yra sporto įrenginių gamyba. Ji gamina ir tiekia rinkai į dviračio *Brompton* išvaizdą panašios išvaizdos sulankstomuosius dviračius (*Chedech*), kurie taip pat turi 3 padėtis:

25. *Brompton Ltd.* ir SI mano, kad GET2GET pažeidė jiems priklausančias autorių teises į dviratį *Brompton*, todėl pareiškė ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme; iš esmės

⁷ Patento paraiška pateikta 1979 m. spalio 3 d., o apie patento Nr. 00 26 800 išdavimą paskelbta 1981 m. balandžio 15 d. (SI ir *Brompton Ltd.* pastabų 12 priedas).

jie šio teismo prašė: a) nuspręsti, kad, nepaisant to, jog dviračiai *Chedech* yra ženklinami prie jų tvirtinamais skiriamaisiais žymenimis, jie pažeidžia *Brompton Ltd.* autorių teises ir SI neturtines teises į dviračius *Brompton*; b) nurodyti nutraukti veiklą, susijusią su ieškovų autorių teisių pažeidimais, ir pašalinti gaminį iš rinkos⁸.

26. GET2GET nurodė, kad jos gaminamo dviračio išvaizdą lemia pageidaujamas techninis sprendimas ir kad ji sąmoningai pritaikė lankstymo metodą (anksčiau jis buvo užpatentuotas *Brompton Ltd.*, bet patento galiojimo terminas yra pasibaigęs), nes šis metodas yra funkcionaliausias. GET2GET teigia, kad šis techninis apribojimas lemia dviračių *Chedech* išvaizdą.

27. *Brompton Ltd.* ir SI atsakė, kad rinkoje yra kitų sulankstomųjų dviračių, kurie turi 3 padėtis ir yra kitokios išvaizdos nei jų dviratis, todėl jiems priklauso autorių teisės į šį dviratį. Dviračio išvaizda atspindi jų kūrybinius sprendimus, taigi, ir originalumą.

28. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar Sąjungos teisė, konkrečiai 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo, kurios 2–5 straipsniuose yra nustatytos įvairios išimtinės autorių teisių turėtojų teisės, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas negalima suteikti autorių teisių apsaugos kūriniais, kurių forma yra būtina tam tikram techniniam rezultatui gauti?
2. Ar, siekiant įvertinti formos būtinumą tam tikram techniniam rezultatui gauti, reikia atsižvelgti į šiuos kriterijus:
 - kitas formas, leidžiančias gauti tą patį techninį rezultatą,
 - formos veiksmingumą siekiant to rezultato,
 - įtariamo klastotojo norą pasiekti tą rezultatą,
 - tai, kad egzistuoja ankstesnis norimo techninio rezultato pasiekimo metodo patentas, kurio galiojimo laikas jau pasibaigęs?“

III. Procesas Teisingumo Teisme

29. Teisingumo Teismo kanceliarija nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą gavo 2018 m. birželio 14 d.

⁸ Konkrečiai kalbant, jų prašymas nutraukti veiklą susijęs su ginčijamais dviračiais *Chedech* ir bet kuriais kitais sulankstomaisiais dviračiais, kuriuos gaminant atkartojamos toliau nurodytos originalios dviračių *Brompton* savybės:

„i) ištiesus:

- pagrindinio rėmo forma, kuriai būdingas sulenktas pagrindinis vamzdis ir trikampis galinis pjūvis; ir (arba)
- galiniam rėmui būdinga stačiojo trikampio forma ir apatiniame kampe išlenkta galinė dalis, kurios viršutinis kampas pakabinamas; ir (arba)
- grandinės įtempiklis; ir (arba)
- atpalaiduoti stabdžių trosai;

ii) pusiau sulenkus:

- sulenktas galinis trikampis rėmas atsiduria virš pagrindinio rėmo, o galinis ratas priglundą prie išlenktos pagrindinio rėmo dalies; ir (arba)
- grandinės įtempiklis įterpiamas į tuščią ertmę grandinėje;

iii) sulanksčius:

- galinio rėmo išvaizda: galinis ratas pritvirtinamas taip, kad liestų išlenkto pagrindinio vamzdžio apatinę dalį; ir (arba)
- priekinio rato vaizdas: jis lygiagretus pagrindiniam rėmui ir remiasi į žemę; ir (arba)
- vairs palenkiamas žemyn, į išorę nuo dviračio.

<...>“

30. Pastabas raštu pateikė SI ir *Brompton Ltd.*, GET2GET, Belgijos ir Lenkijos vyriausybės bei Komisija. Komisijos atstovas ir pagrindinės bylos šalys dalyvavo 2019 m. lapkričio 14 d. surengtame teismo posėdyje.

IV. Vertinimas

A. Pirminės pastabos

31. Teismas *a quo* suformulavo klausimus dėl autorių teisių apsaugos, suteikiamos kūriniai, kurio „form[a] būtin[a] tam tikram techniniam rezultatui pasiekti“. Jis prašo Teisingumo Teismo pateikti tik Direktyvos 2001/29 išaiškinimą.

32. Kaip jau paaiškinta, byloje nagrinėjamas „kūriny“ yra dviratis, kurio sulankstymo sistemai anksčiau buvo taikoma patentu teikiama apsauga.

33. Skaitant SI ir *Brompton Ltd.* pastabas⁹ matyti, kad šio dviračio pirminė išvaizda skiriasi nuo išvaizdos, kurią šiuo metu siekiama apsaugoti taikant autorių teises, nors abiem atvejais naudojama sulankstymo sistema¹⁰.

34. Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra jokios informacijos apie tai, kad dviračiams *Brompton* būtų taikoma dizaino apsauga siekiant juos pritaikyti pramonėje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nenurodo nacionalinės ar Sąjungos teisės normų, reglamentuojančių dizainą (nacionalinį ar Sąjungos).

35. Nors 1987 m. buvo galima siekti tik nacionalinio dizaino apsaugos, vėliau nebuvo jokių kliūčių dviračiams *Brompton* taikyti dizaino teisinę sistemą¹¹ pagal Direktyvą 98/71/EB¹² arba pagal Reglamentą Nr. 6/2002. Šiame reglamente net numatyta „trumpalaik[ė] [Sąjungos] neregistruotojo dizaino apsaug[a]“¹³.

36. Pateikiant atsakymą į prašymą priimti prejudicinį sprendimą negalima neatsižvelgti į problemas, susijusias su apsaugos sujungimu (pirma, intelektinės nuosavybės ir, antra, pramoninės nuosavybės); šias problemas tuojau paminėsiu. Dėl šios priežasties manau, kad tas problemas reikėtų nagrinėti ir tuo atveju, jei sulankstymo sistemai būtų taikoma tik patentu teikiama apsauga, ir tuo atveju, jei dviračio išvaizda būtų pramoninis dizainas.

37. Nors abiem atvejais (patentų ir dizaino) dalykas yra skirtingas¹⁴, jie turi bendrų bruožų, kuriuos reikia priminti:

- ir patentų, ir dizaino atveju objektus siekiama pritaikyti praktiškai: pramoninio dizaino apsauga siejama su komercinės veiklos vykdymu, o patentuojamų išradimų veikla – su gebėjimu patentuojamą objektą pritaikyti pramonėje,

⁹ 148 bei 153 punktai ir 12 priedas (patento Nr. EP 00 26 800 dokumentai).

¹⁰ Per teismo posėdį SI ir *Brompton Ltd.* patvirtino, kad nesiekia pratęsti apsaugos, kuri anksčiau patentu buvo teikiama techninėms sulankstymo funkcijoms.

¹¹ Per teismo posėdį ieškovai pripažino, kad neprašė apsaugoti dviračių išvaizdos kaip dizaino.

¹² 1998 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl teisinės dizaino apsaugos (OL L 289, 1998, p. 28; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 21 t., p. 120).

¹³ Reglamento Nr. 6/2002 17 konstatuojamoji dalis ir 11 straipsnis. Direktyvoje 98/71 neregistruotojo dizaino apsauga nebuvo suderinta, nors jos 16 straipsnyje pateikta nuoroda į nacionalinę teisę.

¹⁴ Patentų teisė grindžiama gaminių ar procesų išradimais, o dizaino teisė apima „viso gaminio ar jo dalies vaizd[ą], susidarant[i] dėl paties gaminio ir (arba) jo ornamentikos, specifinių linijų, kontūrų, spalvų, formos, tekstūros ir (arba) medžiagų savybių“ (Reglamento Nr. 6/2002 3 straipsnio a punktas).

- viešinami yra tiek patentai, kuriuos reikia registruoti, tiek dizainas. Be abejonės dizainui apsauga suteikiama tik jeigu jis yra naujas, oficialiai jį įregistravus, arba, jeigu nebuvo įregistruotas, pirmą kartą jam tapus prieinamam visuomenei (Reglamento Nr. 6/2002 5 straipsnis),
- tikslas skatinti technologines inovacijas yra bendras ir patentams, ir dizainui¹⁵: kalbant apie dizainą, tai pabrėžiama Reglamente Nr. 6/2002¹⁶, o kalbant apie patentus, tai pažymima Reglamente (ES) Nr. 1257/2012¹⁷.

38. Atsakymą į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimus reikia pateikti atsižvelgiant į bendresnes aplinkybes, apimančias įvairius tikslus, kurių siekiama užtikrinant atitinkamai pramoninės nuosavybės ir autorių teisių apsaugą, ir interesus, su kuriais susiję abu klausimai.

39. Siekiant bendrojo intereso, be kita ko, skatinama remti technologijas, taip pat konkurenciją. Sujungimo principo galiojimas neturi reikšti, kad autorių teisių suteikiama apsauga yra neproporcinga ir kad tokia apsauga kenktų viešiesiems interesams, nes trukdytų taikyti pramoninės apsaugos teisių gynimo sistemą.

40. Patento suteikiamos teisės turėtojai ar dizaino autoriui suteikiant išimtinę naudojimo teisę yra siekiama būtent nustatyti viešųjų ir privačiųjų interesų pusiausvyrą:

- išradėjas ar dizaineris gauna kompensaciją – tam tikrą laiką ekonominę naudą dėl jo išradimo ar dizaino tenka vien jiems ir tai yra paskata konkuruoti technologijų srityje¹⁸,
- užtikrinant viešąjį interesą gaunamas atlygis, susijęs su tuo, kad šis kūrinys taps žinomas visuotinai, taigi apsaugos laikotarpiu kiti tyrėjai galės plėtoti naujus išradimus arba, šiam laikotarpiui pasibaigus, galės pritaikyti juos savo gaminiams.

41. Ši kruopščiai užtikrinama pusiausvyra, pirmiausia pasireiškianti tuo, kad išradėjui ar dizaineriui apsauga suteikiama trumpesnį laiką, suardoma, jeigu nustatytas terminas tęsiamas tol, kol tampa toks pat kaip ilgi pačios autorių teisės terminai. Dizaineriai prarastų suinteresuotumą naudotis pramoninės nuosavybės sistema, jeigu jų kūrinių apsauga daug ilgesnį laikotarpį būtų užtikrinama pagal autorių teisę, patiriant mažiau išlaidų ir taikant mažiau oficialių reikalavimų (be kita ko, nereikia registruoti)¹⁹.

42. Poveikis teisiniam saugumui taip pat yra didelis: tai, kad *oficialiai* viešinamas pramoninis dizainas (toks reikalavimas nustatytas), leidžia konkurentams aiškiai žinoti jų pačių pramoniniams kūriniams taikomus apribojimus ir tai, kiek laiko šiems kūriniams taikoma apsauga.

15 TRIPS sutarties 7 straipsnyje pabrėžiama, kad intelektinės nuosavybės teisės turėtų prisidėti prie „technologijų inovacijos skatinimo ir technologijų perdavimo bei platinimo, duoti abipusę naudą technologinių žinių kūrėjams ir vartotojams tokiu būdu, kuris skatintų socialinę bei ekonominę gerovę ir subalansuotų teises ir pareigas“.

16 Jo 7 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „[s]ustiprinta pramoninio dizaino apsauga <...> skatina naujoviškumą ir naujų gaminių plėtrą bei investicijas į jų gamybą“.

17 2012 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas kuriant bendrą patentinę apsaugą (OL L 361, 2012, p. 1). Jo 4 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad „bendra patentinė apsauga skatins mokslo ir technologijų pažangą ir vidaus rinkos veikimą <...>“.

18 Be šios išimtinės teisės galėtų sumažėti ekonominės paskatos investuoti į taikomuosius tyrimus.

19 Per teismo posėdį Komisija teigė, kad pernelyg ilga autorių teisių apsauga, taikoma pramoniniams kūriniams, „užgožtų“ teisinę dizaino sistemą, kuri iš tikrųjų prarastų prasmę.

43. Neatsižvelgiant į neregistruotąjį dizainą²⁰, atrodo teisėta, kad subjekto, oficialiai gavusio teisę į pramoninę nuosavybę, konkurentai pasitikėtų registre viešai skelbiama informacija, siekdami naudotis įregistruota technine inovacija, kai baigs galioti įregistruoto teisių turėtojo teisės. Reglamento Nr. 6/2002 21 konstatuojamojoje dalyje pripažįstama, kad „[r]egistruotojo Bendrijos dizaino suteikiamos teisės išimtinis pobūdis atitinka didesnę jo teikiamą teisinį tikrumą [saugumą]“²¹. Priešingai, kai registre informacija viešai neskelbiama (taip yra autorių teisių atveju), ekonominės veiklos vykdytojai aiškiai nežino, koks yra intelektinių pramoninių kūrinių turinys.

44. Šie argumentai iš tikrųjų yra tik įvairūs pasvarstymai ta pačia tema, kurią nagrinėjo generalinis advokatas M. Szpunar savo išvadoje byloje *Cofemel* (šia išvada remiuosi)²².

45. Galiausiai tikslai ir vertybės, kurių siekiama abiem teisinėmis sistemomis (pramoninės nuosavybės ir autorių teisių), turi būti lyginami proporcingai, siekiant užtikrinti, kad dėl neproporcingos autorių teisių apsaugos pramoninės nuosavybės sistema neprarastų prasmės.

B. Apsaugos sujungimas ir sujungimo apribojimai

46. Sąjungos teisėje leidžiama teisinę dizaino apsaugą papildyti autorių teisių apsauga. Anksčiau taip buvo nustatyta Direktyvoje 98/71; jos 17 straipsnyje pripažįstama, kad dizainas (registruotas kurioje nors valstybėje narėje) turi teisę į apsaugą pagal autorių teises reglamentuojančias teisės normas. Vis dėlto toje nuostatoje priduriama, kad „[k]iekviena valstybė narė nustato, kokio masto ir kokiomis sąlygomis tokia apsauga teikiama, taip pat reikalaujamą originalumo lygį“²³.

47. Vėliau „sujungimo“ principas buvo įtvirtintas Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalyje, kurią reikia aiškinti atsižvelgiant į šio reglamento 32 konstatuojamąją dalį, kiek tai susiję su Sąjungos mastu saugomu Bendrijos dizainu.

48. Atsižvelgiant į konkrečią autorių teisių apsaugą, Direktyvos 2001/29 60 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „pagal šią direktyvą teikiama apsauga neturėtų pažeisti valstybių narių ar Bendrijos teisės nuostatų kitose srityse“.

49. Taigi „<...> Direktyva 2001/29 nepakeičia dizainą reglamentuojančių galiojančių teisės nuostatų ir jų taikymo srities, įskaitant <...> „sumavimo“ [„sujungimo“] princip[ą]“²⁴.

50. Vis dėlto buvo kilusių tam tikrų abejonių dėl šių dviejų rūšių apsaugos papildomumo. Konkrečiai kalbant, ginčytasi dėl to, ar valstybės narės gali reikalauti, kad pramoninis dizainas apimtų griežtesnius originalumo reikalavimus, siekiant jam taikyti autorių teisių apsaugą.

51. Sprendime *Cofemel* kaip bendra taisyklė patvirtinta nuostata, kad „dizaino apsauga ir autorių teisių apsauga gali būti abi kartu teikiamos tam pačiam objektui“.

52. Vis dėlto tai pripažinus, pateikta tam tikrų patikslinimų, dėl kurių sujungimo principas įgyja mažesnę arba santykinę galią.

20 Priminsiu, kad net pagal Reglamente Nr. 6/2002 nustatytą sistemą, apimančią neregistruotąjį dizainą, norint užtikrinti šio dizaino apsaugą reikia jį pavišinti.

21 Reglamento Nr. 1257/2012 4 konstatuojamojoje dalyje kaip bendros patentinės apsaugos tikslas aiškiai nurodytas didesnis „teisi[nis] saug[umas]“. Teisinis saugumas taip pat nurodomas Direktyvos 2001/29 aiškinamajame memorandume.

22 Byla C-683/17, EU:C:2019:363.

23 Tuo pačiu klausimu žr. Direktyvos 98/71 8 konstatuojamąją dalį.

24 Sprendimo *Cofemel* 47 punktą.

53. Pirma, „nors pagal Sąjungos teisę dizaino apsauga ir autorių teisių apsauga gali būti abi kartu teikiamos tam pačiam objektui, tai įmanoma tik tam tikrais atvejais“²⁵.

54. Antra, abiem atvejais skiriasi suteikiamos apsaugos reikšmė. Dizaino apsaugos tikslas yra išvengti konkurentų vykdomo imitavimo, o autorių teisių funkcija yra kita – teisinė ir ekonominė²⁶.

55. Trečia, jeigu autorių teisių užtikrinama apsauga suteikiama objektui, kuriam jau taikoma dizaino apsauga, kyla tam tikra rizika, kurios negalima nepaisyti²⁷. Konkrečiai kalbant, „autorių teisių apsaugos suteikimas objektui, saugomam kaip dizainas, negali lemti šių dviejų apsaugos rūšių tikslų ir veiksmingumo pažeidimo“²⁸.

56. Ketvirta, nacionalinis teismas turi konkrečiai nustatyti, kada susidaro vienas iš „tam tikrų atvejų“, leidžiančių sujungti apsaugos rūšis. Taigi kiekvienu atveju reikia apibrėžti autorių teisių apsaugos ir bendrojo intereso pusiausvyrą.

C. Pirmasis prejudicinis klausimas: „kūrinio“ sąvoka, originalumo reikalavimas ir autorių teisių suteikiamos apsaugos netaikymas, kai kūrinio forma atitinka techninius reikalavimus

57. Visų pirma dar kartą darau nuorodą į generalinio advokato M. Spuznar išvadą byloje *Cofemel* – šioje išvadoje jis nagrinėja tiek Teisingumo Teismo jurisprudenciją, susijusią su kūrinio sąvoka, tiek šios jurisprudencijos taikymą dizainui²⁹.

58. Manau, kad ši analizė pakankamai išsami, todėl neturiu pateikti papildomų paaiškinimų. Be to, Sprendime *Cofemel* išdėstytuose argumentuose minėta analizė pakartota nurodant sąvokos „kūrinys“, kaip savarakiškos Sąjungos teisės sąvokos, ypatumus³⁰.

59. Remdamasis šia jurisprudencija dabar noriu atkreipti dėmesį į originalumo aspektą³¹, kurį Teisingumo Teismas jau buvo nurodęs ankstesniuose sprendimuose³², pripažindamas, kad objektas turi atspindėti kūrėjo asmenybę³³.

25 Sprendimo *Cofemel* 52 punktas.

26 Generalinio advokato M. Szpunar išvados byloje *Cofemel* (C-683/17, EU:C:2019:363) 55 punkte nurodyta: „[A]utorių teisėmis nepaisoma tokios apsaugos nuo konkurencijos. Priešingai, dialogas, įkvėpimas, keitimas yra neatsiejami nuo intelektualinės kūrybos, o autorių teisės neskirtos to riboti. Bet kuriuo atveju autorių teisės, taikant turtines teises, saugo galimybę be apribojimų ekonominiams tikslams naudoti patį kūrinį“.

27 Ten pat, 52 punktas. Generalinis advokatas pabrėžė, kad „autorių teisių sistema gali išstumti dizainui skirtą *sui generis* sistemą“. Jis pridūrė, kad „[t]oks išstūmimas turėtų kelis neigiamus padarinius: autorių teisių, prašomų iš esmės neoriginaliems kūriniams apsaugoti, nuvertėjimas, konkurencijos ribojimas dėl pernelyg ilgos apsaugos trukmės arba teisinis netikrumas [nesaugumas], nes konkurentai negali numatyti, ar dizainas, kurio *sui generis* apsaugos terminas baigėsi, taip pat nėra saugomas autorių teisių“.

28 Sprendimo *Cofemel* 51 punktas.

29 Byla C-683/17, EU:C:2019:363, 23–32 punktai.

30 Sprendimo *Cofemel* 27 ir 28 punktai.

31 Sprendimo *Cofemel* 30 punktas. Originalumas yra vienas iš dviejų aspektų, būtinų siekiant sukurtą objektą laikyti kūriniu. Kitas aspektas – egzistuojantis „objektas, kurį galima būtų pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuoti“ (32 punktas).

32 Sprendimo *Cofemel* 29 punkte nurodyti 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465) 37 ir 39 punktai ir 2018 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Levola Hengelo* (C-310/17, EU:C:2018:899) 33 ir 35–37 punktai.

33 Sprendimo *Cofemel* 30 punkte nustatyta: „[T]am, kad objektas galėtų būti laikomas originaliu, būtina (ir to pakanka), kad jis atspindėtų autoriaus asmenybę ir laisvą bei kūrybingą jo pasirinkimą (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Painer*, C-145/10, EU:C:2011:798, 88, 89 ir 94 punktus ir 2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Renckhoff*, C-161/17, EU:C:2018:634, 14 punktą).“

60. Viena iš svarbių Sprendime *Cofemel* padarytų išvadų yra ta, kad negalima tariamo „kūrinio“ (toje byloje – drabužių) originalumo sieti su estetiniais jo aspektais. Teisingumo Teismas paneigė, kad galima remtis estetiniais aspektais kaip pagrindu siekiant dizainui taikyti autorių teisių teikiamą apsaugą; jis pažymėjo, kad „Direktyvos 2001/29 <...> 2 straipsnio a punktą reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiama pagal nacionalinės teisės aktus suteikti autorių teisių apsaugą tokiems modeliams, <...> motyvuojant tuo, kad jie, greta tikslo teikti naudos, estetiniu požiūriu kuria savarankišką skiriamąjį vizualinį požymį“³⁴.

61. Atmetus galimybę remtis estetiniu poveikiu, abejonių kyla dėl to, ar vertinant originalumą, kaip išankstinę paties autoriaus intelektualinio kūrinio buvimo sąlygą³⁵, galima atsižvelgti į įpareigojimus, susijusius su reikalavimu pasiekti techninį ar funkcinį rezultatą, kaip pagrindą siekiant kūrinui netaikyti autorių teisių suteikiamos apsaugos. Šią problemą konkrečiai nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

62. Teisingumo Teismas jau nagrinėjo šį klausimą dėl autorių teisių suteikiamos apsaugos, taikomos kompiuterių programoms³⁶.

63. Konkrečiai kalbant, jis pripažino, kad, kai objekto sudedamųjų dalių išraišką „lemia jų atliekama techninė funkcija, originalumo kriterijus netenkinamas, nes įvairūs idėjos įgyvendinimo būdai yra tokie riboti, kad idėja sutampa su išraiška“³⁷. Tokiu atveju „autorius negali originaliu būdu išreikšti savo kūrybiškumo ir sukurti individualaus intelektualinio kūrinio“³⁸.

64. Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad paties autoriaus sukurtas originalus intelektualinis kūrinys gali būti saugomas autorių teisių, tačiau jis nesaugomas, kai jam taikomi „techniniai reikalavimai, taisyklės ar suvaržymai, dėl kurių nepaliekama vietos kūrybinei laisvei“³⁹.

65. Remiantis šiais sprendimais galima daryti išvadą, kad apskritai autorių teisių teikiamos apsaugos negalima taikyti taikomųjų menų kūriniams (objektams), kurių forma priklauso nuo jų funkcijos. Jeigu vieno iš šių kūrinių išvaizdą *lemia tik* jo techninė funkcija, kaip *lemiamas* veiksnys, negalima naudotis autorių teisių suteikiama apsauga⁴⁰.

66. Šis kriterijus autorių teisėms taikomas laikantis nuostatų, taip pat reglamentuojančių dizainą ir prekių ženklus:

- kiek tai susiję su dizainu (reglamentuojamu Direktyva 98/71 arba Reglamentu Nr. 6/2002)⁴¹, tiek pagal Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 1 dalį, tiek pagal Direktyvos 98/71 7 straipsnį teisės nesuteikiamos, „jei gaminio išvaizdos savybės lemia tik jo techninė funkcija“⁴²,

34 SI ir *Brompton Ltd.* savo pastabose teigia, jog užtenka to, kad formos pasirinkimą bent tam tikru mastu nulemtų vienas ar keli motyvai, nesusiję su vien funkciniais motyvais, pavyzdžiui, estetiniai motyvai (67 punktas). Estetinius aspektus jie taip pat nurodo savo pastabų 3, 5, 69 ir 155 punktuose, teigdami, kad jų tikslas buvo ne tik techniniai pagrindai, bet ir šie aspektai. SI ir *Brompton Ltd.* mano, kad tokia dviračio *Brompton* forma sukurta ne tik dėl techninių priežasčių, susijusių su sulankstymo mechanika, bet ir dėl visiškai estetinių priežasčių.

35 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465) 37 punktas.

36 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816).

37 Ten pat, 49 punktas.

38 Ten pat, 50 punktas.

39 2012 m. kovo 1 d. Sprendimo *Football Dataco ir kt.* (C-604/10, EU:C:2012:115) 39 punktas.

40 Terminai, vartojami siekiant aprašyti šį santykį, gali skirtis. Išvaizda ar formos, „nulemtos“ ar „nulemtos vien“ jų techninės funkcijos arba „priklausančios“ nuo šios funkcijos, yra tokios, kurioms ši techninė funkcija turi absoliučią įtaką.

41 Logiška, kad tas pats kriterijus taikomas visam dizainui, nes pagal Reglamento Nr. 6/2002 9 konstatuojamąją dalį „[e]sminės [materialinės] šio reglamento nuostatos dėl dizaino įstatymo reikia suderinti su atitinkamomis Direktyvos 98/71/EB nuostatomis“.

42 Reglamento Nr. 6/2002 10 konstatuojamojoje dalyje taip pat nustatyta, kad „[d]izaino apsaugos suteikimas vien dėl techninės funkcijos [nulemtų] savybių neturėtų varžyti technologinio naujoviškumo“.

- dėl Sąjungos prekių ženklų Reglamento (EB) Nr. 40/94⁴³ 7 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtintas draudimas kaip prekių ženklą registruoti bet kurį žymenį, sudarytą iš prekių formos, būtinos techniniam rezultatui gauti.

67. Taigi dizainui, kurio formą lemia techninės priežastys, nepaliekančios vietos įgyvendinti kūrybinę laisvę, negali būti taikoma autorių teisių suteikiama apsauga. Priešingai, vien tai, kad dizainui būdingi tam tikri funkciniai elementai, nereiškia, kad jam netaikoma nurodyta autorių teisių suteikiama apsauga.

68. Taikant šią taisyklę nekyla didesnių problemų, jei dėl minėtų techninių priežasčių praktiškai nelieta kūrybinės laisvės. Vis dėlto sunkumų kyla, kai dizainas apima kartu ir funkcines, ir menines savybes. *A priori* nėra priežasties, dėl kurios šiam *mišriam* dizainui nebūtų galima taikyti autorių teisių suteikiamos apsaugos, tačiau ši apsauga, priešingai, netaikoma tuo atveju, kai funkciniai elementai nusveria meninius tiek, kad meniniai elementai tampa nereikšmingi⁴⁴.

69. Išnagrinėjus intelektinės nuosavybės ir prekių ženklų teisės srityse Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją dėl formų, susijusių su funkciniais elementais, galima pasiūlyti tam tikrus teisėtus būdus, kaip pagal analogiją aiškinti autorių teisę.

70. Iš tikrųjų visos trys šios sritys (dizainas, prekių ženklų teisė ir autorių teisė) turi savo ypatumų, dėl kurių jų teisinių sistemų negalima vertinti vienodai. Vis dėlto manau, kad, laikantis tam tikro atsargumo, Teisingumo Teismo argumentus dėl vienos srities galima pritaikyti kitai sričiai, kai reikia aiškinti kriterijų, taikytiną (nors ir atsižvelgiant į tam tikrus niuansus) visoms šioms sritims⁴⁵.

71. Laikausi nuomonės, kad, atsižvelgiant į šią jurisprudenciją, išskirtinas didžiosios kolegijos priimtas 2010 m. rugsėjo 14 d. Sprendimas *Lego Iuris / VRDT*⁴⁶, kuriame Teisingumo Teismas išaiškino draudimą kaip prekių ženklą registruoti žymenį, sudarytą iš prekių formos, būtinos techniniam rezultatui gauti⁴⁷.

72. Teisingumo Teismas pripažino, jog šis draudimas „užtikrina, kad įmonės negalė[tų] remtis prekių ženklų teise, siekdamos neribotą laiką naudotis su techniniais sprendimais susijusiomis išimtinėmis teisėmis“⁴⁸.

73. Jis taip pat pažymėjo, kad „apribodamas Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 1 dalies e punkto ii papunktyje įtvirtinto atmetimo [atsisakymo registruoti] pagrindo taikymą tik žymenims, kuriuos sudaro „vien“ prekės forma, „būtina“ techniniam rezultatui gauti, teisės aktų leidėjas manė, kad visos prekės formos tam tikra prasme yra funkcinės ir kad dėl to būtų netinkama atsisakyti registruoti prekės formą kaip prekių ženklą tik dėl to, kad ji turi funkcinių savybių. Žodžiais „vien“ ir „būtina“ ši nuostata užtikrina, kad būtų atsisakoma įregistruoti tik tokias prekių formas, kurios tik perteikia techninį sprendimą ir kurių įregistravimas kaip prekių ženklo iš tiesų trukdytų kitoms įmonėms panaudoti tą techninį sprendimą“⁴⁹.

43 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 11, 1994, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., I t., p. 146).

44 2018 m. kovo 8 d. Sprendimas *DOCERAM* (C-395/16, EU:C:2018:172).

45 Savo išvadoje byloje *DOCERAM* (C-395/16, EU:C:2017:779) generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe pasiūlė tą patį metodą, kalbėdamas apie dizainui taikytiną taisyklę ir draudimą kaip prekių ženklus registruoti žymenis, sudarytus iš prekių formos, būtinos techniniam rezultatui gauti.

46 Byla C-48/09 P, EU:C:2010:516 (toliau – Sprendimas *Lego Iuris*).

47 Atsisakymo registruoti pagrindas, nustatytas Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 1 dalies e punkto ii papunktyje.

48 Sprendimo *Lego Iuris* 45 punktas.

49 Ten pat, 48 punktas.

74. Remdamasis šia prielaida Teisingumo Teismas patikslino tam tikrą svarbią informaciją apie tai, kad „vieno arba kelių nedidelių savarankiškų elementų buvimas erdviniam žymenyje, kurie visi yra padiktuoti techninio sprendimo, perteikiamo tuo žymeniu“:

- pirma, „neturi įtakos išvadai, jog tokį žymenį sudaro vien prekės forma, būtina techniniam rezultatui gauti“⁵⁰,
- antra, „<...> remiantis šia nuostata negalima atsisakyti registruoti tokio žymens kaip prekių ženklo, jei nagrinėjama prekės forma turi didelį nefunkcinio pobūdžio elementą, pavyzdžiui, dekoratyvinį ar išgalvotą, kurių vaidmuo formoje yra svarbus“⁵¹.

75. Dėl sąvokos „forma, būtina numatytam techniniam rezultatui gauti“, pažymėtina, kad Teisingumo Teismas patvirtino Bendrojo Teismo teiginį, jog „ši sąlyga nereiškia, kad nagrinėjama forma turi būti vienintelė, kuria galima pasiekti tokį rezultatą“⁵². Jis pridūrė, kad „kitų formų, leidžiančių pasiekti tą patį techninį rezultatą, egzistavimas nepanaikina registracijos atmetimo [atsisakymo registruoti] pagrindo“⁵³.

76. Atsižvelgiant į šiuos argumentus (manau, kad pagal analogiją juos reikia taikyti šioje byloje), galima pateikti atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Šis teismas, regis, tvirtina, kad nagrinėjama dviračio išvaizda buvo *būtina* techniniam rezultatui pasiekti⁵⁴; tai yra faktinės aplinkybės vertinimas, kurį turi atlikti tik šis teismas. Jeigu šis teiginys reiškia, kad išvaizda ir funkcionalumas susiję išskirtiniu ryšiu, kurį nurodžiau pirma, į pirmąjį klausimą reikėtų atsakyti, kad negalima taikyti autorių teisių suteikiamos apsaugos.

D. Dėl antrojo prejudicinio klausimo

77. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma nori žinoti, kokį poveikį gali turėti keturi konkretūs veiksniai, kuriuos jis pats išvardija, siekiant įvertinti objekto formos sukūrimo ir norimo techninio rezultato pasiekimo ryšį.

1. Ankstesnio patento buvimas

78. Pakeitęs tvarką, kuria šie veiksniai nurodomi nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pradėsiu nagrinėti, kokią įtaką gali turėti išduotas ankstesnis patentas, kurio galiojimo laikas pasibaigęs.

79. Atsižvelgiant į galiojantį sujungimo principą, vien ši aplinkybė neturėtų reikšti, kad pramoninės nuosavybės teisė turi viršenybę, todėl negalima taikyti autorių teisių suteikiamos apsaugos (juo labiau kad pramoninės nuosavybės teisės galiojimo terminas jau baigėsi). Remiantis pateiktomis pastabomis dėl glaudaus patentų ir pramoninio dizaino ryšio, kiek tai susiję su šiuo klausimu⁵⁵, galima išplėsti to principo taikymą – jį taip pat taikyti objektams, kuriems užtikrinama patento suteikiama apsauga.

⁵⁰ Ten pat, 52 punktas.

⁵¹ Ten pat, 52 punktas.

⁵² Ten pat, 53 punktas.

⁵³ Ten pat, 83 punktas.

⁵⁴ Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pabaigoje teigiama, kad „šio ginčo sprendimas priklauso nuo išaiškinimo, ar tuo atveju, kai išvaizda, kurią siekiama apsaugoti, yra reikalinga techniniam rezultatui pasiekti, yra atmetama autorių teisių <...> buvimo galimybė“.

⁵⁵ Šios išvados 37 punktas.

80. Vis dėlto atsižvelgdamas į vertinimo elementus manau, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teisingai atkreipė dėmesį į šią aplinkybę, kuri gali turėti dvejopą poveikį:

- pirma, įregistruotas patentas gali padėti nustatyti, ar buvo techninių apribojimų, lėmusių gaminio formą. Natūralu, kad patento registravimo dokumentuose (pagal apibrėžtį patento paskirtis – būti pritaikytam pramonėje) dizainas ir jo funkcijos turi būti aprašyti kuo išsamiau, nes nuo to priklauso apsaugos taikymo sritis,
- antra, tai, kad patentas pasirinktas kaip priemonė jį įregistravusio subjekto veiklai apsaugoti, leidžia daryti prielaidą, kad patentuota forma ir siūlomas rezultatas glaudžiai susiję: išradėjas manė, kad būtent tokia forma veiksminga, norint užtikrinti siekiamas funkcijas.

2. Kitų galimų formų, leidžiančių pasiekti tą patį techninį rezultatą, buvimas

81. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, kokią įtaką galėtų turėti kitų formų, leidžiančių pasiekti tą patį techninį rezultatą, buvimas. Jis konkrečiai nurodo du priešingus požiūrius, grindžiamus vadinamosiomis „formų įvairovės teorija“ ir „priežastinio ryšio teorija“.

82. Neseniai generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe savo išvadoje byloje *DOCERAM*⁵⁶ išsamiai išnagrinėjo šias dvi teorijas, pritaikytas dizainui. Kadangi pritariu jo argumentams, darau nuorodą į juos.

83. Sprendime *DOCERAM*, kuriame iš esmės pritarta generalinio advokato nuomonei (prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo tiek šį sprendimą, tiek generalinio advokato išvadą)⁵⁷, šiuo klausimu padaryta tokia išvada:

- „siekiant įvertinti, ar gaminio išvaizdos savybės lemia *tik* jo techninė funkcija, turi būti nustatyta, kad ši funkcija yra *vienintelis* veiksnys, kuris lemia šias savybes; *alternatyvaus dizaino buvimas neturi lemiamos reikšmės šiuo požiūriu*“⁵⁸,
- vis dėlto nėra jokių kliūčių teismui atsižvelgti į galimą „alternatyvaus dizaino, leidžiančio atlikti tą pačią techninę funkciją, buvimą“⁵⁹. Vadinas, priimant sprendimą techninė funkcija yra ne lemiamas, o tik papildomas veiksnys.

84. Taigi aiškinant šį sprendimą akivaizdu, kad, siekiant nustatyti gaminio išvaizdos savybių ir jo techninės funkcijos išskirtinį ryšį, alternatyvūs sprendimai yra *nesvarbūs*. Vis dėlto negalima paneigti, kad tie alternatyvūs sprendimai, kaip veiksnys, leidžiantis pripažinti intelektinę kūrybinę laisvę, dėl kurios pasiekiamas toks pat techninis rezultatas, gali daryti visokeriopą poveikį.

⁵⁶ 2017 m. spalio 19 d. išvada byloje C-395/16, EU:C:2017:779.

⁵⁷ Net jeigu Teisingumo Teismas pagal analogiją netaikė kriterijų, taikytinų draudimui registruoti prekių ženklus, ir tik išaiškino Reglamentą Nr. 6/2002, jo esminės išvados iš tiesų sutampa su Sprendime *Lego Juris* išdėstytomis išvadomis.

⁵⁸ Sprendimo *DOCERAM* 32 punktą ir rezoliucinė dalis (originalė pasviruoju šriftu neišskirta).

⁵⁹ Ten pat, 37 punktą.

85. Tokie modeliai, kuriuose itin ryški meno ir dizaino sąveika, suteikia daugiau galimybių kūrybinei laisvei pasireikšti⁶⁰ kuriant gaminio išvaizdą. Kaip per teismo posėdį pasiūlė Komisija, turi būti išsamiai išnagrinėtas formos ir funkcijų aspektų sujungimas taikomojo meno kūrinuose, siekiant nustatyti, ar visa šių kūrinių išvaizda nėra nulemta techninių reikalavimų. Tam tikrais atvejais įmanoma (bent jau būtų idealu) elementus, susijusius su funkciniais aspektais, atskirti nuo tų, kurie susiję vien su kūrėjo laisvu (originaliu) pasirinkimu, – pastariesiems elementams būtų galima taikyti autorių teisių suteikiamą apsaugą⁶¹.

86. Suprantu, kad šie argumentai gali būti laikomi veikiau teoriniais ir galbūt pakankamai nepadės prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, turinčiam atlikti sunkią užduotį – nuspręsti, kuriems dviračio kūrybiniais elementams galima taikyti apsaugą, atsižvelgiant į tai, kad dėl dviračio funkcijų (nesvarbu, kokia jo forma) reikalingi ratai, grandinė, rėmai ir vairas⁶².

87. Bet kuriuo atveju atsižvelgiant labiau į taisyklės išaiškinimą, o ne į jos taikymą nagrinėjamu atveju, svarbu priminti, kad Teisingumo Teismo atsakymą į šią antrojo prejudicinio klausimo dalį reikia pateikti remiantis Sprendimu *DOCERAM*.

88. Nurodytas sprendimas dėl dizaino gali būti *mutatis mutandis* pritaikytas siekiant nustatyti pramonėje taikomų „kūrinių“, kurių kūrėjai nori apsaugoti juos autorių teisėmis, originalumo lygį.

3. Įtariamo klastotojo noras pasiekti tą patį techninį rezultatą

89. Tam, kad teismas objektyviai įvertintų, ar padarytas pažeidimas, asmens, be leidimo tiekiančio rinkai objektus, kuriems taikoma autorių teisių suteikiama apsauga, *noras* iš esmės yra nesvarbus.

90. Kitaip yra tuo atveju, kai *norą* pasiekti techninį rezultatą galima išnagrinėti vertinant formos ir funkcionalumo ryšį. Logiška, kad objekto, kuriam taikoma patentinė apsauga ir kurio patentuotas išradimas buvo atskleistas visuomenei, gamintojas neturi kito tikslo – jis nori tik pasiekti laukiamą techninį rezultatą⁶³.

91. Vis dėlto atsižvelgiant į teiginį, kad modelio forma susijusi vien su estetiniu, o ne funkcinio sprendimu, pažymėtina, jog teigiantiems priešingai (t. y. kad ši forma nulemta vien techninių ar funkcinių aspektų) neįkyla jokių kliūčių tai įrodyti⁶⁴.

92. Nagrinėdamas, ar tokiam objektui, kaip atitinkamas kūrinys, yra taikoma teisė į apsaugą, teismas galės analizuoti, koks buvo pradinis išradėjo ar dizainerio noras, išreikštas anksčiau nei jo išradimą ar dizainą nukopijavusio asmens noras.

60 Autoriaus turimas kūrybinės laisvės lygis nesutampa su autorių teisių suteikiamos apsaugos taikymo sritimi (Sprendimo *Cofemel* 35 punktas).

61 Iš esmės užtenka kūrinio originalumo, kad jam būtų užtikrinta autorių teisių suteikiama apsauga, ir nereikia įvykdyti papildomų sąlygų. Valstybių diskrecija nustatyti „reikalaujamą originalumo lygį“ (Direktivos 98/71 17 straipsnis) gali būti laikoma labai siaura (jei ne neegzistuojančia), atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudenciją, kuri paskutinį kartą įtvirtinta Sprendime *Cofemel*.

62 Ieškovai savo rašytinėse pastabose nurodė tris sprendimus, priimtus kitų trijų teismų (2006 m. gegužės 24 d. Groningeno teismo, 2009 m. birželio 10 d. Briugės teismo ir 2010 m. vasario 10 d. Madrido teismo); juose pripažįstama, kad dviračiui *Brompton* taikoma autorių teisių suteikiama apsauga, ir paneigta, kad šio dviračio išvaizdą lemia tik jo techninė funkcija.

63 Šiuo požiūriu daugiau sunkumų kyla tuo atveju, kai modeliai neregistruoti, nes nėra paties paraiškos įregistruoti aprašymo.

64 Šioje byloje reikėtų patvirtinti, kad dviračio rėmo štangos trajektorija leidžia kompaktiškiau sulankstyti ratus arba padidina atsparumą. Tokia išvada daroma remiantis GET2GET pastabų III dalies A punkto 3 papunkčio ketvirta pastraipa.

93. Šiuo tikslu reikės atsižvelgti į pirminės idėjos atsiradimo momentą⁶⁵, siekiant įvertinti, ar ji išreiškęs asmuo iš tikrųjų siekė sukurti savo intelektualinį kūrinį, ar veikiau norėjo tik apsaugoti idėją, taikomą originalaus pramoninio gaminio gamybai, kad jis būtų pagamintas ir masiškai parduodamas rinkoje. Aplinkybė, kad objektas buvo pritaikytas pramonėje arba kad dėl išradimo ar dizaino gauta komercinės naudos, gali padėti rasti vertingų įrodymų.

94. Nors, vėliau pripažinus dizainą, būtų verta net jį eksponuoti muziejuose, manau, kad šiuo požiūriu tai yra nesvarbu. Šis ar kiti panašūs veiksniai, kaip antai gauti apdovanojimai už pramoninį dizainą, veikiau patvirtina dizaino pobūdį, t. y. tai, kad pramoninis objektas vertas pagyrimo ar net žavėjimosi toje srityje, kurioje naudojamas, arba kad turi reikšmingų estetinių elementų.

4. Formos veiksmingumas siekiant techninio rezultato

95. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikia pakankamai informacijos, kad būtų galima suprasti, ką tiksliai reiškia ši antrojo prejudicinio klausimo dalis, kurios jis visiškai nepaaiškina.

96. Taigi, kadangi manau, jog pirma pateiktų pastabų užtenka siekiant nustatyti gaminio formos ir jo techninės funkcijos ar techninio rezultato ryšį, neturiu daugiau ką pridurti.

97. Logiška, kad jeigu forma, kurią sukūrė gaminio (nagrinėjamo atveju dviračio) dizaineris, nebūtų tinkama siekiamam funkcionalumui užtikrinti, ateityje gaminio nebūtų galima pritaikyti pramonėje. Taigi darytina prielaida, kad pasiūlyta forma yra veiksminga siekiant šio tikslo (nagrinėjamoje byloje – siekiant gaminti dviračius, kuriuos galima tiek naudoti kaip transporto priemonę, tiek sulankstyti).

98. Bet kuriuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šį veiksnį turi įvertinti, atsižvelgdamas į jam pateiktus įrodymus (tik ekspertizės).

E. Baigiamosios pastabos

99. Kriterijai, taikomi siekiant įvertinti gaminio išvaizdą ir techninį rezultatą siejantį išskirtinį ryšį, tikriausiai neapsiriboja iki šiol nagrinėtais keturiais kriterijais. Vis dėlto, kaip savo išvadoje byloje *DOCERAM*⁶⁶ teigia generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe, apskritai nereikėtų sudaryti baigtinio ar nebaigtinio šių kriterijų sąrašo, jei toks (faktinio pobūdžio) vertinimas iš tikrųjų susijęs su visomis aplinkybėmis, kurias sunku pripažinti *a priori*.

⁶⁵ Taip mano ieškovai pagrindinėje byloje; jie kaip referencinius momentus nurodė 1975 ir 1987 metus (jų pastabų 89 punktas). Ši pozicija taip pat pasirinkta Sprendime *DOCERAM*, nurodant „objektyvias aplinkybes, atskleidžiančias priežastis, dėl kurių buvo pasirinktos nagrinėjamo gaminio išvaizdos savybės“ (37 punktas).

⁶⁶ 2017 m. spalio 19 d. išvados byloje C-395/16, EU:C:2017:779, 65 punkte nustatyta: „nebūtina sudaryti net ir nebaigtinio šiuo tikslu reikšmingų kriterijų sąrašo, turint omenyje, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nepasirinko šio būdo, kurio, man atrodo, Teisingumo Teismas taip pat nelaikė naudingą, kalbant apie (taip pat faktinio pobūdžio) vertinimą, kurį reikia atlikti <...>“

100. Galiausiai pridursiu, kad jeigu būtų atsisakyta taikyti autorių teisių suteikiamą apsaugą, tai netrukdytų remtis kitomis teisės normomis, numatytomis siekiant kovoti su identiškais ar kenkėjiškais imitacijomis. Kaip per teismo posėdį pažymėjo Komisija, nors nesąžiningos konkurencijos teisės aktai nėra visiškai suderinti Sąjungos mastu⁶⁷, juos taikant galima imtis priemonių, siekiant užkirsti kelią šiam nepageidaujamam reiškiniui⁶⁸.

101. Kaip nurodžiau kitoje byloje, pateikdamas šias pastabas „nesistengiu daryti įtakos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo galimybėms kvalifikuoti ginčijamą elgesį pagal nacionalinę teisę. Apsiribojau tik apžvalga, kuria remiantis galima numatyti procesinius veiksmus, reaguojant į galbūt neteisėtą elgesį, peržengiantį prekių ženklų teisės sritį“⁶⁹.

V. Išvada

102. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui pateikti *Tribunal de l'entreprise de Liège* (Lježo verslo bylų teismas, Belgija) tokį atsakymą:

1. Pagal 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 2–5 straipsnius autorių teisių suteikiama apsauga netaikoma sukurtiems ir pramonėje pritaikomiems gaminiams, kurių formą lemia vien jų techninė funkcija.
2. Siekdamas nustatyti, ar konkrečias gaminio formos savybes lemia vien jo techninė funkcija, kompetentingas teismas turi atsižvelgti į visas reikšmingas kiekvienoje byloje susiklosčiusias objektyvias aplinkybes, įskaitant aplinkybę, kad yra ankstesnis to paties gaminio patentas ar dizainas, formos veiksmingumą siekiant techninio rezultato ir norą tokį rezultatą pasiekti.
3. Kai techninė funkcija yra vienintelis veiksnys, lemiantis gaminio išvaizdą, kitų alternatyvių formų buvimas yra nesvarbus. Priešingai, gali būti reikšminga tai, kad pasirinkta forma apima svarbius nefunkcinius elementus, priklausančius nuo laisvo autoriaus pasirinkimo.

⁶⁷ Sąjungos teisėje iš dalies suderinta nesąžiningos konkurencijos teisė, susijusi tik su įmonių komercine veikla vartotojų atžvilgiu. Žr. 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) (OL L 149, 2005, p. 22).

⁶⁸ Šią galimybę nurodžiau išvados byloje *Mitsubishi Shoji Kaisha* (C-129/17, EU:C:2018:292) 90–95 punktuose. Teisingumo Teismas ją, kaip *obiter dictum*, taip pat nurodė Sprendimo *Lego Juris* 61 punkte: „įmonės, išplėtojusios techninį sprendimą, situacija konkurentų, išleidžiančių į rinką lygiai tą patį techninį sprendimą perteikiančias prekės formos kopijas, atžvilgiu negalėtų būti apsaugota suteikiant šiai įmonei monopolį įregistruojant erdvinį žymenį, kurį sudaro ši forma, kaip prekių ženklą, tačiau prireikus gali būti nagrinėjama atsižvelgiant į su nesąžininga konkurencija susijusias nuostatas. Tačiau toks nagrinėjimas nėra šios bylos objektas“.

⁶⁹ Išvados byloje *Mitsubishi Shoji Kaisha* (C-129/17, EU:C:2018:292) 95 punktas.